

Література

- Кровицька О.В. Українська лексикографія: теорія і практика. – Львів, 2005. – 175 с.
Словник староукраїнської мови XIV — XV ст. Пробний зошит. – Київ, 1964. – 190 с.
Словника української мови XVI — першої половини XVII ст. Пробний зошит. – Київ, 1983. – 158 с.
Тимченко Є. Історичний словник українського язика. – Харків–Київ 1930–1932.
- Джерела**
- Ак.ЗР — Акты, относящиеся къ истории Западной Россіи, собранные Археографическою Комиссіею.
Арх.ЮЗР — Архив Юго-Западной Россіи... – К., 1859–1911. – Ч 1–8.
Вел. Сказ. — Сказаніе о войнѣ козацкой з поляками Самійла // Пам'ятки Українського письменства. – Київ, 1926. – Т. I.
Єв. Реш. — Сіа книга написаса ахо года. Наука христіянская зь Євгля... Зложилоса... Семіономъ Тимофѣвичемъ сщникомъ на тот час Решетиловским... року Бж. ахо (1670).
Жит. Св. — Збірник Житій Св.
Кн. Гродск. Луцк. — Книга Гродская Луцкая. Рукопис Київського центрального архіву.
Кн. Нос. — Збірник паперів, що написано в канцелярії Прилуцького полковника Петра Косенка 1728 р.
Крон. Полск. — Кроника о земли Полской... рускимъ языком списаная року отъ Рождества Христова 1682.
Літ. Вел. — Лѣтопись Самоила Величка. – Кієвъ, 1864. – Т. I–IV.
Літ. Льв. — Львовская лѣтопись // Русскій исторической сборникъ. – Москва, 1829. – Т. III. – С. 233–267.
Літ. Сам. — Лѣтопись Самовидца. – К., 1878.
С. і Р. — Судъ і росправа в правах малоросійскихъ... Року от рождества Христова 1750. 18 октоврія. – Рукопис ВБУ № 207.
Угр. Заг. — Угорскіе заговоры и заклинання начала XVIII в. // А. Петровъ. Матеріали для исторіи Угорской Руси. – СПб., 1906 г. – Т. IV.

Василь Яцій (Київ), молодший науковий співробітник
відділу ономастики Інституту української мови
НАН України, кандидат філологічних наук

До походження українських антропонімів

(на матеріалі «Реєстру Війська Запорозького 1649 року») VI¹

Особова назва ст.-укр. **Антон Кудра** задокументована у списках Чигиринського полку Кременчуцької сотні; пор. ще аналогічне Семень *Кудра* (антропонім Прилуцького полку Борківської сотні) [19, 51, 176, 422]. Формально сюди ж сучасні укр. *Кудра* (прізвища у Волинській та Харківській обл.) [9, 27; 8, 483]; прізвиська *Кудрий*, *Кудря* (с. Старий Загорів Локачинського р-ну Волинської обл. та с. Кухче Заріченського р-ну Рівненської обл.; «*мають кучеряве волосся*») [4 2, 108]; д.-руськ. *Кудря*, 1495 р. [27, 270]; *Кудра*, кін. XV ст., Иван (Ивашка) *Кудрь*, 1564 р., Тимофей Васильевич *Кудрин*, 1590 р. [3, 168]; (похідне з формантом належності *-ын*) блр. *Кудрын* [14, 177]; (дериват на *-ин*) рос. *Кудрин* (у Вишневолоцькому р-ні Тверської обл.) [26]; пол. *Kudra*, (ускладнене різними суфіксами) *Kudraj*, *Kudracz* – прізвища [34 V, 387] і под.

Розглядувана власна особова назва *Кудра*, наскільки відомо з матеріалу, зібраного з лінгвістичних та довідкових джерел, має паралелі і в таких онімних класах, як-от: укр. *Кудрине*, *Кудринці* (3) – поселення в Україні [28, 164, 259, 302, 307], а також гідроніми *Кудрина* пр. Говтви п. Псла л. Дніпра – ріка, (похідне) *Кудринець* – потік на Івано-Франківщині [23, 299]; блр. *Кудра* – ойконім у Гродненській обл. [16, 128], (похідне на *-щына*) *Кудрышчына* – поселення у Мінській обл. [17, 144] та ін.

Щодо етимологічного аналізу структури оніма *Кудра* можливі альтернативні три шляхи:

1. *Кудра* – лексико-семантичне утворення від відповідного апелятива *кудра*, який має порівняно невеликий ареал свого поширення. На потенційність сказаного дозволимо собі навести такі лексеми, як укр. *кудра* ‘невеликий ставок; острівець лісу’, блр. *кудра* ‘ліс на болоті; купка дерев; загата; невелике озеро’, пол. *kudra* ‘затон, озерце’ [6 3, 124]. Укладачі «Етимологічного словника української мови» схиляються до єдиної думки (вважаємо, що цілком слушно) про те, що загальна назва *кудра* – це запозичення з литовської мови. Дослідники водночас аргументують ці пояснення таким апелятивним матеріалом: литовське *kūdra* (*kudra*) ‘ставок, невелике болото; мокре місце, поросле чагарником’, латиське *kydra* ‘торф’, *kūdri* ‘добриво’ і под. Про це більше див.: 6 3, 124.

2. *Кудра* – особове найменування, яке первісно могло мотивуватися іншим апелятивом *кудра* зі значенням ‘кучерява жінка’ [22 2, 319; 6 3, 124 – 125]. На нашу думку, у цьому випадку варто зазначити про те, що згаданий апелятив *кудра*, який стосується безпосередньо особи жіночого роду має водночас паралель для осіб чоловічого роду – *кудер*, *кудир* ‘локон, кучері’ [6 3, 124 – 125]. Ареал поширення цих апелятивів значно більший, ніж попереднього *кудра* з ландшафтною семантикою. Як аргумент цього твердження доцільно, вочевидь, навести такі апелятиви, як-от: споріднені укр. (похідні) *кудерець* ‘кучерявий або зігнутий кінець верхівки дерева’, *кудрик* ‘т. с.’, *кудряй* ‘кучерявий чоловік’, *кудриу* ‘пінявий’, рос. *кудри* ‘кучері’, *кудерь* ‘локон’, блр. *кудзер* ‘т. с.’, *кудзеркі* ‘кучерики’ [6 3, 124 – 125], діал. *кудра* ‘кучерявий чоловік’ [32 12, 51 – 52], болг. *къдри* ‘кучері’ [6 3, 124 – 125], пол. *kkdzior* ‘локон’, діал. *kkdry* ‘коротке волосся, яке залишається після того, як нареченій відрізають косу’ та ін. [32 12, 51 – 52]. Укладачі «Етимологічного словника української мови» зводять ці номени до праслов’янської форми **kōderь* зі значенням ‘скуйовджене волосся’, яке, на їхню думку, постало від кореня **kōd-* та суфікса *-erь*, аналогічно до спільнокореневої лексеми **kōdelь* ‘куделя’. Див. ще: 6 3, 124 – 125.

3. *Кудра* мотивоване апелятивом *кудра* (< псл. **kodr’a*, а також споріднених **kōdrь*, **kōderь*; 32 12, 51 – 52), який постав від префікса займенникового походження *ку-* / псл. **kō-* і кореня дієслова *драти* (< первісного **dbrati* (*sk*): укр. *драти* 1) ‘рвати, розривати на шматки кого-, що-небудь; роздирати’; 2) ‘відриваючи що-небудь, відокремлювати’; 3) ‘брати надто дорого за що-небудь’ [25 II, 253 – 254, 408], діал. (поліськ.) *драты*

‘переробляти зерно на крупу’, полтавськ. *драть* ‘ловити рибу’, рос. *драть* ‘рвати, роздирати на частини’, ‘віддирати, здирати’, ‘бити, сікти’ [32 5, 218], діал. (новосиб.) *драть* ‘відривати, виривати, зіскрібати, відділяти, зрізати що-небудь’, сиб. ‘орати нову землю’, смол. ‘здрібнювати, дробити’, костром. ‘голосно, безладно співати, кричати і т. ін.; дерти горло’ і под. [21 8, 175 – 176], блр. *драць* ‘дерти’ тощо; 32 5, 218).

На наведену етимологію оніма *Кудра* < *ку-дра* нас наштовхує той факт, що корінь назви *-дра* має місце в інших антропонімах, щоправда, з іншими префіксами. На користь сказаного вказують: сучасне укр. *Задра* [7, 409], воно ж (суфіксально ускладнене з *-н-ов*) рос. *Задранов* [26], а також укр. Iwan *Draniczuk*, 1734 р. [1 III/3, 86], *Драла* [11 1, 474], *Дранько* (у Запорізькій обл.) [31, 277] – прізвища та ін.

Отже, синтезувавши вищевикладені шляхи етимології антропоніма *Кудра*, можемо відзначити, що для цієї особової назви вірогідними є два основні варіанти – від апелятива *кудра* з семантикою *‘кучерявий чоловік чи жінка’ або ж від іншого апелятива *кудра* (тут префіксального утворення) з іншим значенням – *‘людина, яка що-небудь відриває, зрізає, роздрібнює тощо’.

Власна особова назва **Савька Росошинь** занесена до реєстру Прилуцького полку Богацької сотні [19, 419]. До співвідносних додамо ще ст.-укр. Аньдрѣи *Росоха* (Прилуцький полк Балаклійська сотня), (відтопонімне похідне на *-цк-ий*) Лєско *Росохацкый* (Полтавський полк Балаклійська сотня) [19, 423, 424], сучасне укр. *Розсохацький* [18 2, 901] – прізвища.

Формальні показники антропонімного складника *Росошинь* указують на те, що назва постала від особової назви відпрізвиськового походження *Росоха* за допомогою суфікса належності *-ин* (первісно *Росошин* син, зять, онук тощо). На користь цієї етимології чітко вказує такий пропріальний матеріал: *Розсоха*, (похідне на *-ин*) *Розсохин* [18 2, 901] – прізвища. Останні, без сумніву, доцільно зводити до відповідного апелятива укр. *розсоха* ‘розгалуження двох гілок, відростків на дереві, роздвоєння на кінці якого-небудь предмета’ [25 VIII, 813], діал. (гуц.) *розсоха*, *россоха* ‘дерево з двома верхками’ [5, 165], бойк. *россоха* 1) ‘вила для гною’; 2) ‘розсоха’; 3) ‘вила для сіна’ [13 2, 191], рос. діал. (смол.) *рассоха* ‘роздвоєний кінець (стовбура, дерева, стовпа і т. ін.), а також стовбур, стовп тощо з роздвоєнням на кінці’, арх. ‘місце, де починається роздвоєння, кут, який утворений частинами або розвилами, що розходяться’, пн.-двін. ‘суперечка, сварка’ [21 34, 219 – 221] і под. Викладений матеріал дає підстави припускати, що у давнину особа з іменем *Розсоха* або *Росоха*, найімовірніше, мала якісь фізичні вади, які нагадували про щось роздвоєне, розгалужене, тобто відбулася метафоризація номена.

Реєстровий антропонім **Ивань Самохваленко** документально засвідчений у козацьких списках Уманського полку Івангородської сотні [19, 209]. Структуру зазначеного оніма (маємо на увазі насамперед складник *Самохваленко*) можна порівняти з особовими найменуваннями на зразок таких прізвищ: укр. *Самофбл*, 1896 р. [29, 152], *Самохвбл* [10 1, 1096; 4 2, 189], сучасне рос. (похідне на *-ов*) *Самофалов* (прізвище на Луганщині) [4 2, 189], *Самохвалов* (у

Бологовському р-ні Тверської обл.) [26], блр. *Самофалов, Самохвалкин* [14, 278, 376] та ін. Наведені лексеми об'єднує споріднена дериваційна модель – займенник *сам* + дієслово *хвалити* (*фалити*).

Запорозький козак **Овдодь Черевко** був у свій час документально занесений до реєстру Прилуцького полку Богацької сотні [19, 419]. Сюди ж доцільне також сучасне українське *Черевко* – прізвище в Донецькій обл. [20, 115]. Слов'янський ономастикон дає нам свідчення про непоодинокі існування досліджуваного антропоніма (маємо на увазі саме компонент *Черевко*) в історичних та сучасних писемних джерелах. Аргументуючи сказане, варто додати, на нашу думку, такі особові назви, як-от: українське (похідне на *-енк-о*) *Черевченко* – сучасне прізвище емігранта у Сполучених Штатах Америки [33, 434], пол. *Czerewko*, (парадигматичне) *Czerewka*, (відпатронімне) *Czerewkiewicz* [34 II, 279] і под.

З погляду словотворення досліджуване *Черевко* – утворення від апелятива *черево* + іменниковий суфікс *-к-о*, пор., наприклад, укр. *черево* ‘живіт’ [25 XI, 303].

З погляду семантики антропоніми такого типу доречно віднести до утворень, похідних від апелятивних прізвиस्क. У цьому випадку не можна не погодитися з думкою Л.О. Кравченко, яка слушно зазначає, що «мотиваційні основи таких антропонімів у час формування й становлення прізвищ не належали до розряду традиційних онімів (у сучасному розумінні), а були взяті тільки зі сфери розмовної лексики» [цитовано за: 12, 27].

Семантичні аналоги для оніма *Черевко* яскраво представлені такими особовими назвами-синонімами, як-от: ст.-укр. *ониско Телбух* (~ із апелятивом *тельбух*); Данило *Пузенко*, 1649 р. (~ з апелятивом *пузо*) [19, 306, 456], сучасні укр. *Пузанько* [18 2, 869], *Череватий* (на Івано-Франківщині) [30, 84], *Череванів* (прізвище емігранта в Австралії) [15, 15], рос. *Череватенко* (~ із прикм. *череватий*) [35] і под.

Козацьке особове найменування **Миско Чорномаз** нині засвідчене у списках Чигиринського полку Максимівської сотні [19, 50]. До співвідносних вважаємо доцільним додати сучасне українське *Чорномаз* (2) – прізвиська жителів населених пунктів Мостище Камінь-Каширського р-ну Волинської обл. та Дубно Рівненської обл. («у яких темний колір шкіри») [24 3, 28], фонетичний антропонімний варіант *Чорномаз* – прізвище [12, 151], похідний дериват на *-енк-о* – *Іван Чорномазенко* (онім засвідчений у реєстрі Чигиринського полку Кременчуцької сотні) [19, 52] і под.

З погляду словотворення стає очевидним, що особова назва *Чорномаз* складена з двох компонентів – прикм. *чорний* та ім. *маз*. Останнє, без сумніву, генетично пов'язане з відповідним дієсловом *мазати*. Пор., наприклад, укр. *мазати* 1) ‘покривати шаром чогось рідкого або жирного’; 2) ‘робити кого-, що-небудь брудним, нечистим’; 3) ‘невміло, погано малювати’ (із приміткою «зневажливе»); 4) ‘промахуватися (під час стрільня, у грі)’ та ін. [25 IV, 594 – 595]².

Варто відзначити, що перший компонент *Чорно-* відобразився в таких особових назвах, як-от: д.-руськ. *Чернобаев* *Іван*, 1564 р. [3, 352]; сучасні

укр. *Чорнолат* [8, 489], *Чарнопис*, *Чернорай*, *Чорнобай*, *Чорнобиль*, *Чорнобров*, *Чорновал*, *Чорногор*; ст.-блр. *Чернобай* Васко, 1590 р. [2, 271] та ін. Про ці онімні структури більше див.: 12, 51, 56; 18, 2, 1156, 1173. Щодо другого складника *-маз*, то він також фігурує в історичних та сучасних українських композитних прізвиськах, наприклад, *Богомаз*, *Гладкомаз*, *Помаз*, (парадигматичне) *Помаза* [12, 34, 151; 18, 1, 211; 2, 846] тощо.

Отже, за структурною характеристикою досліджуване прізвисьце козака *Чорномаз* – це складна особова назва, утворена від прикм. *чорний* та ім. *маз* з допомогою інтерфікса *-о-* зі значенням ‘людина, яка має неприбраний, неохайний, неакуратний вигляд’.

Відтак, здійснивши вищевикладені лінгвістичні спостереження, доходимо висновку, що дослідження історичної української антропонімії дає можливість не тільки поповнити чималі досі ономастичні напрацювання з цієї проблематики, а й простежити реальні лінгвістичні особливості цих онімів – фонетичні, лексичні, словотвірні тощо.

¹ Продовження. Початок див.: До походження українських антропонімів (на матеріалі «Реєстру Війська Запорозького 1649 року») // Нові дослідження пам’яток козацької доби в Україні: Збірник наукових статей / Ред. колегія: І.П. Бондаренко, Г.Ю. Івакін, Г.В. Самойленко, Д.Я. Телегін (Відп. ред.), Р.В. Терпиловський та ін. – К.: Науково-дослідний центр «Часи козацькі», 2009. – Вип. 18. – С. 330 – 335 (I); До походження українських антропонімів (на матеріалі «Реєстру Війська Запорозького 1649 року»). II // Нові дослідження пам’яток козацької доби в Україні: Збірник наукових праць / Ред. колегія: І.П. Бондаренко, Г.Ю. Івакін, Г.В. Самойленко, Д.Я. Телегін (Відп. ред.), Р.В. Терпиловський та ін. – К.: Науково-дослідний центр «Часи козацькі», 2010. – Вип. 19. – С. 398 – 400 (II); З історії українських антропонімів (на матеріалі «Реєстру Війська Запорозького 1649 року») // Культура слова / Ред. колегія: С.Я. Єрмоленко (Відп. ред.), К.Г. Городенська, П.Ю. Гриценко, Г.М. Сюта, І.Г. Матвіяс та ін. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. – Вип. 73. – С. 121 – 126 (III); До походження українських антропонімів (на матеріалі «Реєстру Війська Запорозького 1649 року»). IV // Нові дослідження пам’яток козацької доби в Україні: Збірник наукових праць / Ред. колегія: О.М. Титова (Відп. ред.), І.П. Бондаренко, Г.Ю. Івакін, Г.В. Самойленко, Р.В. Терпиловський та ін. – К.: Центр пам’ятокзнавства НАН України і УТОPIK, 2011. – Вип. 20. – Ч. II. – С. 63 – 68 (IV); До походження українських антропонімів (на матеріалі «Реєстру Війська Запорозького 1649 року»). V // Філологічний вісник Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини: Збірник наукових праць / Ред. колегія: Л.М. Полюга (Гол. ред.), К.Г. Городенська, П.Ю. Гриценко, В.В. Жайворонок, А.К. Мойсієнко та ін. – Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2011. – Вип. 1. – С. 323 – 331 (V).

² Водночас, на нашу думку, стає цікавим той факт, що у «Словнику української мови: в 11 т.» лексема *чорномаз* не засвідчена, але тут міститься вторинне (т. б. похідне) – *чорномбзий* 1) ‘чорний від бруду, замазаний в землю, грязь і т. ін.’; 2) ‘з темним кольором шкіри, дуже смуглий’ [25 XI, 359]. Попри те, наголосимо на тому, що згадане лексичне джерело містить 43 складних іменників та 46 складних прикметників із першим компонентом *чорн(о)-*. Див. більше: 25 XI, 356 – 361.

Література

1. Архив Юго-Западной России, изд. Временною комиссиею для разбора древних актов [...]. – Киев, 1859-1914. – Ч. I – VIII.
2. Бірыла М.В. Беларуска антрапанімія: Уласныя імліны, імліны-мянушкі, імліны па бацьку, прозвішчы. – Мінск: Навука і тэхніка, 1966. – 328 с.
3. Веселовский С.Б. Ономастикон: Древнерусские имена, прозвища и фамилии. – М.: Наука, 1974. – 382 с.
4. Глуховцева К.Д., Глуховцева І.Я., Леснова В.В. Словник прізвищ жителів Луганщини: У 2-х т. – Луганськ: Видавництво ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2010. – Т. 1 – 2.
5. Гуцульські говірки: Короткий словник / Відп. ред Я. Закревська. – Львів: Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України, 1997. – 232 с.
6. Етимологічний словник української мови: У 7-и т. / За ред. О.С. Мельничука. – К.: Наукова думка, 1982-2012. – Т. 1 – 6.
7. Історія міст і сіл Української РСР: Львівська область / Ред. колегія: В.Ю. Маланчук (Голова редкол.), М.Я. Гнидюк, Б.К. Дудикевич та ін. – К.: Гол. ред. Української радянської енциклопедії АН УРСР, 1968. – 980 с.
8. Книга бойової слави Крولهвиччини / Укл. Ф.С. Яковенко. – 3-є вид., випр. і доп. – Харків: Видавничий Дім «ІНЖЕК», 2004. – 624 с.
9. Книга пам'яті України: Волинська область: У 3-х т. / Ред. колегія: П.В. Онищук, Б.Й. Заброварний, В.А. Наконечний та ін. – Львів: Каменяр, 1995. – Т. 1. – 567 с.
10. Книга памяти Украины: Кировоградская область / Глав. редколлегия: И.А. Герасимов (Рук.), А.В. Коваль, Р.И. Вишневецкий, Ю.Д. Бедзык, М.Н. Влад и др. – Кировоград: Государственное Центрально-Украинское издательство, 1995. – Т. 1 – 5.
11. Книга пам'яті України: Львівська область: У 4-х т. / Ред. колегія: М.В. Косів, Ю.В. Зима, Я.С. Лялька, В.М. Савчак (Гол. ред.) та ін. – Львів: Вид. центр «Пам'ять», 1995. – Т. 1 – 4.
12. Кравченко Л.О. Прізвища Лубенщини: Монографія. – К.: Факт, 2004. – 198 с.
13. Онишкевич М.Й. Словник бойківських говірок: У 2-х ч. – К.: Наукова думка, 1984.
14. Памяць: Гісторыка-дакументальная хроніка Лоеўскага рална / Рэд. калегія: Г.П. Пашкоў (Гал. рэд.) і інш.; Маст. Э.Э. Жакевіч. – Мінск: Беларуска Энциклапедыя, 2000. – 592 с.
15. Радіон Ст. Словник українських прізвищ в Австралії. – Мельбурн: Українська Могилянсько-Мазепинська Академія Наук, 1981. – 177 с.
16. Рапановіч Я.Н. Слоўнік назваў населеных пунктаў Гродзенскай вобласці. – Мінск: Навука і тэхніка, 1980. – 319 с.
17. Рапановіч Я.Н. Слоўнік назваў населеных пунктаў Мінскай вобласці. – Мінск: Навука і тэхніка, 1981. – 360 с.
18. Редько Ю. Словник сучасних українських прізвищ. – Львів: ТОВ «Простір-М», 2007. – Т. 1 – 2.
19. Реєстр Війська Запорозького 1649 року: Транслітерація тексту / Підгот. до друку: О.В. Тодійчук (Гол. упор.), В.В. Страшко, Р.І. Осташ, Р.В. Майборода. – К.: Наукова думка, 1995. – 592 с.
20. Ректор третього тисячоліття. – К.: Болгов, 2004. – Вип. III. – 136 с.
21. Словарь русских народных говоров / Под ред. Ф.П. Филина и Ф.П. Сороколетова. – М.; Л., С.-Петербург: Наука, 1965-2010. – Вып. 1 – 42.

22. Словарь української мови / Упоряд. з дод. влас. матеріалу Б. Грінченко. – К.: Наукова думка, 1907-1909. – Т. 1 – 4.
23. Словник гідронімів України / Ред. колегія: А.П. Непокупний, О.С. Стрижак, К.К. Цілуйко. – К.: Наукова думка, 1979. – 783 с.
24. Словник прізвиськ північно-західної України: У 3-х т. / Упоряд. Г.Л. Аркушин. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волинського національного університету імені Лесі Українки, 2009.
25. Словник української мови / Гол. ред. І.К. Білодід. – К.: Наукова думка, 1970-1980. – Т. I – XI.
26. Тверская земля в военной истории России. Книга памяти. In: <http://www.history.tver.ru/book/book.php?r=28l=1928ch=1>
27. Тупиков Н. М. Словарь древнерусских личных собственных имен. – СПб.: Типография И.Н. Скороходова, 1903. – 857 с.
28. Українська РСР: Адміністративно-територіальний устрій на 1 січня 1987 р. / Відп. ред. В.І. Кирненко, В.І. Стадник. – К.: Головна редакція УРЕ, 1987. – 504 с.
29. Українські Січові Стрільці 1914-1920 (ювілейне перевидання) / Ред. О. Романів. – Львів: Наукове товариство імені Шевченка, 2005. – 160 с.
30. Хто є хто на Івано-Франківщині. Видатні земляки: довідково-біографічне видання / Автор-упор. В. Болгов. – К.: ВАТ «Поліграфкнига», 2003. – Т. II. – 304 с.
31. Хто є хто на Мелітопольщині: інформаційно-біографічна збірка / Ред. колегія: Н.М. Єфіменко та ін. – Харків: Факт, 2004. – 520 с.
32. Этимологический словарь славянских языков: Праславянский лексический фонд / Под ред. О.Н. Трубачева и А.Ф. Журавлева. – М.: Наука, 1974-2010. – Вып. 1 – 36.
33. Holutiak-Hallick Stephen P. Jr. Dictionary of Ukrainian Surnames in the United States. – Georgia: Slavic Onomastic Research Group, 1994. – 493 s.
34. Słownik nazwisk współczesnych w Polsce używanych / Wyd. K. Rymut. – Kraków: PAN, 1992-1994. – Т. I – X.
35. www.photoline.ru

Лілія Москаленко (Київ), старший науковий співробітник
Інституту української мови НАН України кандидат філологічних наук

Назви осіб за родом діяльності в «Актах (протоколах) Полтавського полкового суду» (1683 – 1740 рр.)

Назви осіб за родом діяльності давно вже стали об'єктом пильної уваги мовознавців, які простежили основні особливості їх формування, з'ясували окремі риси структурної, системної та лексико-семантичної організації [2]. Однак дослідження регіональних агентивних систем в історичному аспекті, який передбачає аналіз конкретного (темпорально й локативно визначеного) мовного матеріалу, залишається актуальним.

Завдання нашого дослідження – здійснити структурно-семантичний аналіз назв осіб за родом діяльності, засвідчених в «Актах (протоколах) Полтавського полкового суду» (1683 – 1740 рр.) (далі – Акти) [1].

Назви осіб за родом діяльності, як і назви осіб за іншими рисами (родинними зв'язками; місцем проживання; зовнішніми чи внутрішніми ознаками; особливостями поведінки; приналежністю до певного етносу,